

Міністерство освіти і науки України
Національний університет "Львівська політехніка"

ДИДА ОЛЕКСАНДРА АНДРІЇВНА

УДК 711.435:659.118 (477.83)

**ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ АТРАКТИВНОСТІ
АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА МАЛИХ МІСТ**

18.00.01. – Теорія архітектури,
реставрація пам'яток архітектури

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата архітектури

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному університеті "Львівська політехніка"
Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: заслужений архітектор України, доктор архітектури,
професор **Черкес Богдан Степанович**,
директор Інституту архітектури
Національного університету "Львівська політехніка"

Офіційні опоненти: доктор архітектури, доцент
Михайлишин Ольга Леонідівна,
завідувач кафедри архітектури та середовищного дизайну
Національного університету водного господарства та
природокористування, м. Рівне;

кандидат архітектури, доцент
Мельник Наталія Василівна,
доцент кафедри основ архітектури і дизайну архітектурного
середовища Одеської державної академії будівництва і
архітектури, м. Одеса.

Захист відбудеться " 2 " липня 2015 р. о 10.00 год. на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 35.052.11 у Національному університеті "Львівська політехніка"
(79013, Львів-13, вул. Ст. Бандери, 12, ауд. 226 головного корпусу).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету
"Львівська політехніка" (79013, Львів, вул. Професорська, 1)

Автореферат розісланий " ____ " травня 2015 р.

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради,
к. арх., проф.

Петришин Г.П.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Малі міста в Україні за наявності значного природно-рекреаційного, економічного і культурного потенціалу залишаються, за поодинокими винятками, поза сферою широкого суспільного зацікавлення, пов'язаного з напливом відвідувачів і поживаленням соціально-економічного розвитку. Така ситуація є однією з причин незадовільного стану, а подекуди фактичного занепаду малих міст. У сучасних умовах для малих міст актуальним є пошук власних ресурсів поліпшення свого економічного становища і один із поширених варіантів – розвиток туризму. Функціонування туристичної галузі потребує наявності відповідної бази: таких архітектурних об'єктів і архітектурного середовища, які могли б привернути увагу туристів і заохотити їх відвідати місто. Міське середовище, поряд з композицією, естетикою, екологічністю, функціональністю та іншими рисами, повинно мати ще одну, візуально-емоційну характеристику – атрактивність. На цю характеристику вирішальний вплив має архітектура як об'єкт огляду і засіб експозиції атрактивних особливостей міста. Для того, щоб за допомогою архітектури ефективно впливати на атрактивність середовища, слід опиратися на відповідну теоретико-методологічну базу, дослідженню якої присвячено цю наукову роботу.

Актуальність тематики дослідження визначається тим, що:

– сучасні малі міста в Україні потребують додаткових економічних ресурсів, а атрактивне архітектурне середовище може стати одним із каталізаторів розвитку туризму і місцевої обслуговувальної інфраструктури – джерела поповнення місцевого бюджету;

– формування атрактивності архітектурного середовища малих міст сприятиме розв'язанню соціальних проблем та активізації культурної й економічної співпраці малих міст з іншими населеними пунктами в межах регіону;

– в науковій літературі з теорії архітектури не виявлено праць, присвячених дослідженню здатності архітектурного об'єкта привертати увагу і викликати зацікавлення, а також методиці формування атрактивності архітектурного середовища, зокрема малих міст;

– атрактивність як характеристика архітектурного середовища потребує наукового дослідження, оскільки термін "атрактивність" в архітектурних наукових публікаціях має доволі широке трактування і використовується для характеристики місць, перспективних для розвитку туризму, констатації загального зацікавлення окремими спорудами або оцінки інвестиційної привабливості об'єкта.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконане в межах наукового напряму кафедри архітектурного проектування Національного університету "Львівська політехніка" "Розвиток практики та теорії архітектури, вдосконалення якості архітектурної освіти та навчального процесу" і зареєстрованої науково-дослідної теми "Перспективні напрямки формування житлового середовища", номер державної реєстрації 0111U010226. Тема дисертації відповідає таким державним документам, як "Загальнодержавна програма розвитку малих міст" (законодавчо затверджена 14.04.2004 р.), "Концепція Державної цільової програми підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на 2011-

2015 рр." (схвалена Кабінетом Міністрів України 18.08.2010 р.), "Регіональна програма інноваційного розвитку Львівської області на 2012–2015 рр." та ін.

Мета дослідження: визначити теоретичні основи та розробити методичний апарат для дослідження і формування атрактивності архітектурного середовища малих міст.

Завдання дослідження:

1. Дослідити суть атрактивності як архітектурної характеристики та наявний досвід використання архітектурних ресурсів як основи атрактивності середовища в малих містах.
2. Визначити послідовність проведення дослідження і розробити методіку формування атрактивності архітектурного середовища малих міст.
3. Вивчити особливості і передумови виникнення атрактивності архітектурних об'єктів, створити термінологічний інструментарій для її дослідження.
4. Сформулювати основні принципи формування атрактивності архітектурного середовища і розробити концепції їх застосування в умовах малого міста.
5. Перевірити застосування визначених принципів формування архітектурної атрактивності середовища на прикладі окремих малих міст Львівської області.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що атрактивність архітектурного середовища малого міста формується внаслідок взаємодії його змістової і візуальної складових, за умови збереження спільних для навколишніх територій архітектурних особливостей як основи загальної атрактивності регіону в складі більшої територіальної системи та на підставі контрасту до міст-сусідів.

Об'єкт дослідження – архітектурне середовище малих міст.

Предмет дослідження – атрактивність архітектурного середовища малого міста і підхід до її формування.

Межі дослідження. Дослідження обмежується поселеннями, котрі належать до категорії малих міст (згідно з ДБН Б.2.2-1-01, до 50 тис. мешканців). Практична перевірка розробленої методіки здійснювалась на основі малих міст у територіальних межах Львівської області.

Методи дослідження. Дослідження проводилося на основі системного підходу, явище архітектурної атрактивності розглядалося у складі систем "людина – середовище", "мале місто – сусідні населені пункти" та ієрархічної системи "мале місто – регіон – країна". На етапі формування теоретичної бази для дослідження принципів архітектурної атрактивності використовувались історичний, термінологічний методи, методи картографічного, структурного, містобудівного, композиційного аналізів. Вихідні дані для науково-практичного етапу дослідження були отримані із застосуванням натурних обстежень, фотофіксацій, методу експертних оцінок. Для візуалізації результатів аналізу та обґрунтування висновків використано методи графічного моделювання і порівняльного аналізу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше:

– обґрунтовано і введено в теорію архітектури поняття "архітектурна атрактивність" як окрема характеристика середовища малого міста;

- закладено наукову базу для дослідження архітектурної атрактивності, запропоновано новий термінологічний апарат для характеристики різних форм її утворення, існування і впливу на реципієнта;

- теоретично обґрунтовано та визначено основні принципи формування атрактивності архітектурного середовища, запропоновано концепції їх застосування й апробовано достовірність результатів на контрольних містах;

- уточнено понятійно-термінологічний апарат теорії архітектури.

Практичне значення отриманих результатів.

Визначені принципи й алгоритм проведення дослідження можуть бути використані для вирішення завдань формування архітектурної атрактивності середовища малих міст як у Львівській області, так і в інших регіонах країни; основні положення дослідження можуть мати подальший розвиток у національних програмах розвитку місцевих громад, служити базою для органів місцевого самоврядування при підготовці профільних програм стратегічного розвитку малих міст Львівської області; теоретичні висновки дослідження можуть бути використані у навчальному процесі.

З метою перевірки результати дослідження використано при розробці перспективного плану розвитку смт Підкамінь та впроваджено у навчальний процес підготовки за напрямом "Архітектура" в Національному лісотехнічному університеті України.

Особистий внесок здобувача. Створено теоретичні підстави, термінологічний апарат і методичний інструментарій для дослідження архітектурної атрактивності середовища і визначено принципи її формування у малому місті.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження автор оприлюднив у доповідях на дев'яти міжнародних наукових конференціях: "Урбанізаційні процеси в гірських ландшафтах" (Львів, 2011), GAC (Львів, 2011), "Дослідження, збереження і реставрація об'єктів культурної спадщини" (Львів, 2012), "Проблеми дослідження, збереження та реставрації історичних фортифікацій" (Львів – Белз, 2012), "Сучасні проблеми та шляхи їх вирішення в науці, транспорті, виробництві та освіті 2012" (Одеса, 2012), "Ландшафтна архітектура і сучасність" (Львів, 2013), "Креативний урбанізм" (Львів, 2013), "Наукові дослідження і їх практичне застосування. Сучасний стан і шляхи розвитку 2013" (Інтернет-конференція, 2013), "X Colour Conference" (Генуя, 2014), а також на першій конференції молодих науковців GAC (Львів, 2007), і науково-практичній конференції кафедри містобудування НУ "Львівська політехніка" "Розвиток і реконструкція територіальних систем і населених місць регіону Західної України" (Львів, 2012).

Публікації. Основний зміст та висновки дисертації висвітлені у 19 наукових публікаціях, з них 5 – у фахових виданнях України, 2 – у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях, які внесені до міжнародних наукометричних баз даних, та у 12 інших публікаціях, матеріалах конференцій і тезах доповідей. У публікаціях, написаних у співавторстві [1, с. 235-243; 3, с. 591-600; 19, с. 302-308], внесок автора полягає у визначенні тематики та методики дослідження, аналізі емпіричного матеріалу та розробці ілюстративного супроводу.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів оригінальних досліджень, висновків, списку використаних джерел та додатків, містить 286 сторінки, з них 139 сторінок основного тексту, 12 рис. і 36 табл. на окремих аркушах, список використаних джерел з 187 найменувань на 15 сторінках, 3 додатків на 88 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **"Передумови дослідження атрактивності як архітектурної характеристики та наявний досвід її використання"** охарактеризовано стан дослідженості атрактивності архітектурних об'єктів та її значення в умовах малого міста.

У підрозділі 1.1 "Розширення спектра завдань сучасної архітектури" виявлено, що сучасні архітектурні об'єкти, поряд із традиційними для них функціями, часто виконують роль мистецького твору, яка стає для них основною. Така ситуація є наслідком суспільної реакції на глобалізаційні процеси. Архітектура може використовуватись як інструмент впливу на характер емоційного сприйняття середовища: привертати увагу незвичним образним вирішенням, зацікавлювати матеріалізованим у ньому змістом (рис. 1). Малі міста, у порівнянні з іншими категоріями населених пунктів, мають меншу полівекторність виробничої сфери, меншу соціальну привабливість, і тому цілеспрямована ефектна експозиція особливостей їх архітектурного середовища має більше практичне значення для розвитку сприятливої соціально-економічної ситуації.

У підрозділі 1.2 "Поняття архітектурної атрактивності і досвід її використання в малих містах" обґрунтовано впровадження поняття "архітектурна атрактивність" для означення властивості архітектури й архітектурного середовища привертати до себе увагу, проаналізовано наявний досвід їх використання у малих містах як атрактанта. Термін "атрактивність" походить від латинського слова *Attraho*, що дослівно означає: притягати, приводити силоміць, спонукати¹ і, порівняно з іншими подібними за значенням словами української мови (наприклад, привабливість), має ширший зміст, оскільки може стосуватися не лише приємних, але й емоційно-негативних характеристик середовища, а латинське походження терміна сприятливе для наукової адаптації. Атрактивність малого міста може виникнути через різні чинники: природні умови, спеціалізацію у сфері виробництва й обслуговування, культурний і освітньо-науковий потенціал, історичні події й особистості, проте без архітектурних об'єктів і архітектурного середовища неможливо експонувати жодну з цих атрактивних характеристик. Архітектура завжди формує імідж міста і часто виконує головну роль у його знаково-символічній ідентифікації.

Існує багато прикладів успішного використання у закордонних малих містах місцевих архітектурних об'єктів як атрактантів для активізації туристичного бізнесу. Переважно експонують особливості, унікальні або рідкісні в регіоні, а також стараються забезпечити максимальну тематичну полівекторність атрактантів для

¹ Латинсько-український словотвірний словник, укладач Г.В. Петрова. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. – 880 с.

того, щоб зацікавити містом якнайбільшу кількість людей з різними інтересами. Архітектурними атрактантами найчастіше є історичне середовище з пам'ятками архітектури і сучасні споруди з незвичним образним чи конструктивним вирішенням. Поширеною є практика доповнення архітектурного середовища культурно-мистецькими заходами.

У підрозділі 1.3 "Джерела дослідження" визначено стан дослідженості проблеми, зроблено огляд бібліографічних та інших наукових джерел. Архітектурна атрактивність як характеристика середовища малого міста дотепер окремо не вивчалась. Про атрактивність як здатність окремих об'єктів викликати суспільний інтерес епізодично згадується в наукових дослідженнях, присвячених розвитку туризму², теорії містобудування³ й економічним аспектам архітектури⁴, проте в жодному з них атрактивність архітектурного середовища не виступає основним предметом дослідження. Тому бібліографічними джерелами є наукові праці, що стосуються окремих аспектів проблеми: фундаментальні питання теорії архітектурної й естетичної організації міського простору висвітлено в роботах А. Гутнова, К. Зітте, А. Іконникова, А. Коломєйцева, Г. Курде, К. Лінча, А. Мардера, В. Мироненка, А. Пучкова, В. Тімохіна, І. Фоміна, Б. Черкеса, Н. Шебек, С. Шубович, Я. Юрик та ін.; теоретичні аспекти містобудівних систем – у працях Ю. Білоконя, В. Вадимова, В. Владимірова, М. Габреля, О. Микуліної, І. Фоміна, З. Ярگیної та ін.; психологічні закономірності візуального сприйняття архітектурного середовища розглядали Л. Веккер, Н. Гелетій, К. Зітте, Г. Курде, А. Леонт'єв, А. Рудницький, В. Філін, Г. Осиченко та ін.; науковий аналіз сучасних формотворчих та ідеологічних тенденцій в архітектурі містять праці К. Александера, П. Бігая, А. Буніна, Т. Ватсона, Р. Вентурі, Я. Вуєка, Дж. Джейкобс, Ч. Дженкса, Ле Корбюз'є, О. Криворучко, С. Лінди, Х. Норберга-Шульца, В. Островського, П. Ричкова, Б. Черкеса, Б. Чумі та ін.; дослідженню історико-культурного потенціалу архітектурної спадщини малих міст, зокрема Львівської області, присвячено праці М. Бєвза, О. Білінської, О. Бойко, Х. Бойко, М. Глушка, І. Диди, Ю. Ідак, Ю. Криворучка, І. Крип'якевича, О. Лєсика, О. Мацюка, О. Михайлишин, О. Олєшко, Г. Петришин, Л. Прибєги, В. Проскуракова, О. Рибчинського, Я. Тараса, В. Тимофійєнка, С. Топилко, К. Черкасової та ін.; розвитку туризму та рекреації присвячено праці В. Абизова, Ю. Білоконя, О. Головка, В. Проскуракова, О. Ремєшило-Рибчинської, Т. Панченко, Б. Посацького, А. Рудницького, В. Шулика та ін. Джерельною базою для дослідження стали словники, статистичні збірники, енциклопедії та довідники, матеріали ЗМІ та інтернет-ресурси місцевих міських громад, чинні в Україні законодавчі акти державного⁵ і місцевого значення, регіональні програми інноваційного розвитку⁶

² Панченко Т. Ф., 2009.

³ Посацький Б. С., 2007.

⁴ Karwinska A., 2008.

⁵ Розпорядження Кабінету міністрів України від 18.08.2010 р. "Про схвалення концепції Державної цільової програми підтримки соціально-економічного розвитку малих міст".

<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1695-2010-%D1%80>

⁶ Регіональна програма інноваційного розвитку Львівської області на 2012-2015 рр. (проект): loda.gov.ua/wp-content/uploads/2012/11/Проект-Регіональної

областей, фотофіксація і власні натурні обстеження. Ці матеріали дають змогу сформуванню теоретичну базу та методичний інструментарій для вирішення поставлених завдань.

У другому розділі **"Методичні основи дослідження проблематики формування архітектурної атрактивності малих міст"** описано наукові методи дослідження, обґрунтовано послідовність його проведення і методику застосування результатів.

У підрозділі 2.1 "Загальнонаукові методи" описано використання на різних етапах теоретичних досліджень загальнонаукових методів: історичного, структурного, термінологічного аналізу, експертних оцінок. На основі системного підходу архітектурна атрактивність малого міста розглядалася у складі систем країни, регіону, сусідніх малих міст, а саме місто – в аспекті взаємозв'язків "міське середовище – людина" з акцентом на особливостях сприйняття міста приїжджими.

У підрозділі 2.2 "Спеціальні архітектурні методи" вказано, що для характеристики архітектурного середовища малих міст, вибору концепцій формування їх архітектурної атрактивності відповідно до ситуативних чинників впливу, збору вихідних даних на етапі практичної перевірки теоретичних висновків були використані спеціальні архітектурні методи: натурального обстеження, фотофіксація, картографічний, містобудівний і композиційний аналізи, узагальнення, а також функціонально-планувальний і структурно-територіальний підходи.

У підрозділі 2.3 "Методика дослідження архітектурної атрактивності середовища малого міста та принципів її формування" визначено послідовність і методику проведення дослідження. На науково-теоретичному етапі розробляються теоретична база і понятійний апарат дослідження, розглядаються суть і генезис явища архітектурної атрактивності, проводиться її класифікація, визначаються чинники впливу на вибір змістового напрямку, формулюються принципи формування архітектурної атрактивності середовища в малому місті. На основі цих принципів, для абстрактних ситуацій, коли в умовному малому місті на вибір напрямку формування архітектурної атрактивності впливає лише один чинник, розробляються загальні концепції архітектурних дій.

На науково-практичному етапі розробляється і випробовується методика практичного застосування теоретичних висновків, визначених принципів і концепцій формування архітектурної атрактивності. На основі аналізу даних натурних обстежень і джерел визначено характеристики загальної архітектурної атрактивності міста у складі системи "регіон – країна", перспективні змістові напрями формування індивідуальної архітектурної атрактивності малого міста у складі системи "мале місто – сусідні малі міста" і виходячи з цього, запропоновано індивідуальну концепцію формування атрактивності архітектурного середовища для малого міста – об'єкта дослідження.

Оскільки передумовою визнання об'єкта атрактивним є його унікальність, нестандартність, що виключає існування будь-яких еталонів, то архітектурна атрактивність не може підлягати порівняльній кількісній оцінці за визначеними критеріями. Увагу варто спрямовувати на виявлення можливостей формування архітектурної атрактивності малого міста в напрямку, найдоцільнішому в умовах дії

конкретних ситуативних чинників і розроблення відповідних концепцій, застосовуючи сформульовані принципи і опираючись на теоретичну базу.

Третій розділ **"Теоретичні основи архітектурної атрактивності, умови і форми її існування"** присвячено формуванню теоретичної бази і дослідженню архітектурної атрактивності як явища.

У підрозділі 3.1 "Умови виникнення архітектурної атрактивності середовища" визначено, що архітектурна атрактивність тісно пов'язана з психологічними особливостями сприйняття інформаційного змісту середовища різними групами людей у різних умовах. Оточення не однаково сприймають члени систем різного рівня (місцеві мешканці і гості міста), люди з різною швидкістю пересування у просторі (пішки чи на транспорті), з різним лімітом часу на контакт з міським середовищем. Архітектурна атрактивність є однією з психоемоційних характеристик середовища, тому при її дослідженні ми враховували закономірності, що діють у сфері психологічних наук і в теорії архітектурної композиції.

У підрозділі 3.2 "Класифікація архітектурної атрактивності за визначеними характеристиками" розроблено її класифікацію в різних аспектах: за особливістю основного діючого атрактанта – на емоційно-позитивну і емоційно-негативну; за провідним способом дії на реципієнта – на асоціативно-змістову і візуальну; за способом виникнення атрактивних характеристик об'єкта – на стихійну і передбачувану (рис. 2). Встановлено, що в архітектурному середовищі основним атрактантом для туристів можуть бути не лише естетично гармонійні характеристики, але й теоретично неправильні, нестандартні, іноді візуально або емоційно шокувальні особливості. В кожному архітектурному об'єкті в різних пропорціях є асоціативно-змістова і візуальна складові його атрактивності, які перебувають у взаємозв'язку. Перша виникає внаслідок атрактивної інформації про об'єкт і діє за схемою: інформація – пошук – візуальна оцінка, друга постає внаслідок атрактивного вигляду об'єкта і діє у зворотному напрямку: візуальна оцінка – пошук – інформація. Виділено три форми взаємодії цих складових: змістова атрактивність викликає візуальну; візуальна атрактивність наділяється певним змістом; візуальний образ від початку детермінований відповідним змістовим наповненням. Візуальною атрактивністю переважно наділені композиційні доміанти, які формують систему просторової орієнтації в середовищі, і чим незвичніший об'єкт, тим більша територія, на якій він сприймається як атрактивний. Візуальна атрактивність діє на панорамному, міському і локальному рівнях, для кожного з них важливі інші характеристики архітектурного об'єкта. Чим нижчий рівень візуальної дії, тим вагомішою стає деталізація архітектурно-просторового вирішення. Важливо, що концентрація однотипних візуальних доміант приводить до втрати ними архітектурної атрактивності в межах своєї місцевості, проте може становити основу загальної візуальної архітектурної атрактивності цієї території в контексті ширшої системи – регіону або країни. Така сама закономірність діє і у випадку об'єктів, основу архітектурної атрактивності яких становить асоціативно-змістова її складова. Архітектурний об'єкт або середовище можуть сприйматись як атрактивні або внаслідок реалізації авторської концепції, або через певні їх особливості, що виникли спонтанно, без попереднього задуму. Таку стихійну

атрактивність не треба відкидати аргіогі, проте її місце в загальній концепції повинно бути обґрунтовано.

У підрозділі 3.3 "Антиномічні пари в структурі міського середовища як джерело архітектурної атрактивності" відзначено, що існування архітектурної атрактивності передбачає наявність контрасту, без якого неможливо привернути увагу до об'єкта, незалежно від виду атрактанта. В архітектурно-просторовому середовищі міста є ряд антиномічних пар формотворчих структур, що, взаємодіючи між собою в міському середовищі, одночасно становлять потенційне джерело контрастного виділення атрактивного об'єкта. Складовими компонентами таких антиномічних пар міського середовища є: архітектурний та інформаційний простори; історична та сучасна забудова; об'єкти інженерно-технічної інфраструктури й основна міська тканина; природні і штучні (архітектурні, антропогенні) елементи простору міста. В межах кожної пари існують свої особливості взаємодії і засоби впливу на атрактивність архітектурного простору.

У четвертому розділі "**Принципи і концепції формування архітектурної атрактивності малого міста**" досліджено ситуативні чинники впливу, сформульовано основні принципи і розроблено концепції формування архітектурної атрактивності середовища малого міста.

У підрозділі 4.1 "Чинники, що впливають на архітектурну атрактивність" встановлено, що архітектурна атрактивність малого міста формується під дією двох груп об'єктивних чинників: таких, що не пов'язані з архітектурою, і таких, що визначають умови архітектурної діяльності і впливають на вибір концепції формування архітектурної атрактивності середовища. Чинники, що належать до другої групи, класифікуються: за характеристикою архітектурної атрактивності, на яку спрямована дія, – візуального і змістового впливів; за залежністю від діяльності людини – на пасивно-детерміновані, які неможливо або дуже важко змінити чи усунути, й активно-детерміновані, що можуть бути змінені без великих втрат (рис. 3). У розділі подано перелік основних чинників, згідно з класифікацією, і охарактеризовано їх вплив на атрактивність архітектурного простору. Виявлено, що серед пасивно-детермінованих чинників першочергове значення мають наявність або брак транзиту і розташування міста у структурі регіону. Від першого об'єктивно залежить доступність міста для гостей, а від другого – його статус як супутника визнаного центру притягання або прикордонного міста. Це ставить додаткові завдання і потребує особливого підходу до їх вирішення.

У підрозділі 4.2 "Основні принципи формування архітектурної атрактивності" на основі проведених досліджень сформульовано такі основні принципи формування архітектурної атрактивності: 1) "поєднання і взаємодії асоціативно-змістової і візуальної складових архітектурної атрактивності" – візуальний образ і змістове наповнення в різний спосіб привертають увагу, взаємно посилюючи як власні характеристики, так і атрактивність об'єкта загалом; 2) "контрастності атрактанта до найближчого оточення" – поширюється як на візуальну, так і на змістову атрактивність, і діє на всіх масштабних рівнях архітектурного впливу; 3) "збереження загальної атрактивності системи в межах індивідуальної атрактивності об'єкта" – для малого міста полягає у збереженні тих рис архітектурного середовища, які є підставою формування архітектурної

атрактивності регіону в межах ширшої територіальної системи; 4) "гнучкості у виборі атрактантів" (рис. 4) – вибір потенційних атрактантів повинен відбуватися без упередженості і стандартного підходу, розглядаючи також можливість використання об'єктів, наділених стихійною або негативною атрактивністю. Застосування цих принципів дає змогу вирішувати завдання не лише для малих міст, але й для будь-яких інших архітектурних об'єктів.

У підрозділі 4.3 "Концепції формування архітектурної атрактивності середовища відповідно до наявних чинників" на основі сформульованих принципів розроблено концепції формування архітектурної атрактивності для малих міст, що перебувають у різних умовах. Архітектурну атрактивність кожного малого міста потрібно формувати індивідуально: інакше з'являться ознаки типовості, несумісної з поняттям атрактивності. Отже, поділяти міста на групи за певними характеристиками для розробки спільної для них концепції недоцільно. Оскільки схожі ситуативні умови визначають однаковий підхід до вирішення архітектурних завдань, концепції розроблено окремо для кожної умовної ситуації, коли в місті наявний лише один чинник, що впливає на спосіб формування архітектурної атрактивності. Ситуації визначаються розташуванням міста в системі регіону, візуальними характеристиками міського простору і наявністю змістової бази для формування архітектурної атрактивності (рис. 5). Концепції містять основні архітектурні завдання на різних рівнях: міжміському, міському, архітектурної споруди і дизайну середовища. Стратегія формування архітектурної атрактивності чинного малого міста ґрунтується на одночасному застосуванні кількох концепцій, підібраних відповідно до наявних чинників.

П'ятий розділ "**Апробація теоретичних результатів дослідження на прикладі окремих малих міст Львівської області**" присвячений практичній перевірці теоретичних висновків дослідження.

У підрозділі 5.1 "Визначення загальної архітектурної атрактивності малих міст Львівської області" апробовано методику визначення загальної архітектурної атрактивності регіону. Апробація здійснювалася на основі Львівської області, яка є лідером за кількістю малих міст в Україні. Для того, щоб у кожному з досліджуваних міст, поряд з місцевими особливостями, виявити і зберегти елементи регіональної архітектурної атрактивності, визначались межі території, об'єднаної спільними історичними та етнокультурними умовами. Картографічний та історичний аналізи виявили, що Львівська область у всі історичні періоди зберігала територіальну і культурну цілісність, тому спільні особливості архітектурного середовища визначались на основі обстеження всіх 74 малих міст на її території (рис. 6). Аналіз зібраних даних і натурних обстежень показав, що загальну архітектурну атрактивність малих міст області становить історично сформована полікультурна різноманітність, багатоваріантність складу архітектурного середовища, його естетична, ідеологічна і функціональна полівекторність, брак монотонності у ландшафтних, архітектурних і змістових характеристиках.

У підрозділі 5.2 "Формування архітектурної атрактивності середовища окремих малих міст" апробовано методику вибору концепції формування власної архітектурної атрактивності міського середовища. Міста, на базі яких здійснювалася перевірка, перебувають в умовах, які дають змогу розглянути дію різних

ситуативних чинників і застосувати всі визначені принципи і концепції. Кожне місто порівнювалося зі сусідніми за наявними чинниками трьох видів, які впливають на формування загальної атрактивності регіону; діють лише у досліджуваному місті; мають, у порівнянні з сусідніми містами, свої особливості. За цими чинниками, від яких залежать основні напрями формування архітектурної атрактивності, для кожного з міст дібрано відповідні концепції і рекомендовано заходи для їх втілення. Добротвір: формування архітектурної атрактивності на основі промислової тематики, сучасної архітектурної стилістики та інтеграції водних просторів у міське середовище. Жвирка: візуальне і змістове відокремлення від Сокаля, акцентування наявної вертикальної домінанти, аранжування колонії як місцевого емоційно-негативного атрактанта і розвиток рекреаційного потенціалу р. Західний Буг. Краковець: розвиток тематики пункту перетину державного кордону, візуальне поєднання міста з міжнародною транзитною трасою, підкреслення урбанізованості середмістя і розвиток рекреаційної інфраструктури. Мостиська: збереження і підкреслення міського характеру середовища, об'єднання вокзалу з центральною вулицею – міжнародним транзитом, розвиток інформаційної інфраструктури з акцентом на близькість державного кордону. Підкамінь: експозиція природних і архітектурних пам'яток та характерної поліоб'єктної панорами, інформаційне наповнення міського простору та його адаптація до щорічних фестивалів. Сколе: збереження панорами міста з об'їзної траси міжнародного значення, експозиція природних, архітектурних і історико-культурних атрактивних об'єктів міста.

У підрозділі 5.3 "Особливості застосування принципів формування архітектурної атрактивності в середовищі малого міста" встановлено, що одночасне використання різних концепцій формування архітектурної атрактивності повинно супроводжуватись забезпеченням цілісності візуального образу і візуальної узгодженості всіх елементів міської композиції, а також дотриманням норм пам'яткоохоронного законодавства і недопущенням візуальної конкуренції з боку новостворених атрактивних споруд. Пріоритет у виборі атрактантів повинен надаватися наявним об'єктам, які повинні бути відповідно інтерпретовані і доповнені новими функціями. В малих містах передумовою формування атрактивності на основі особливостей місцевої архітектури є активна й усвідомлена підтримка місцевих мешканців. Оглядові туристичні маршрути в міському середовищі не повинні перешкоджати його щоденному функціонуванню. Формування архітектурної атрактивності малого міста є безперервним процесом, що потребує гнучкої реакції на зміни суспільно-культурних пріоритетів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Підтверджено актуальність дослідження атрактивності як характеристики архітектурного середовища. В сучасних умовах розширився спектр функцій архітектури, нестандартність образного вирішення споруд використовують, зокрема, для привернення уваги до об'єкту і його оточення. Для означення такої характеристики в теорію архітектури вперше введено поняття "архітектурна атрактивність" як здатність архітектурного середовища або об'єкта привертати увагу

людей своїм виглядом і змістом. Для малого міста атрактивне архітектурне середовище може стати основою його становлення як об'єкта туризму. Аналіз закордонного досвіду підтверджує соціально-культурну й економічну доцільність використання архітектурних об'єктів як стимулу для відвідування малих міст. Атрактанти обираються на основі тематичної полівекторності, з урахуванням унікальних і рідкісних місцевих особливостей. Джерелом архітектурної атрактивності є не лише історичні, а й сучасні споруди та елементи дизайну, доповнені тематичними заходами.

2. Дослідження архітектурної атрактивності і принципів її формування у малому місті проводиться на основі системного підходу, з використанням загальнонаукових і спеціальних архітектурних методів. Воно охоплює: а) створення теоретичної бази і термінологічного інструментарію; б) розроблення алгоритму їх практичного застосування у середовищі малого міста за допомогою власної методики, спрямованої на виявлення в архітектурі міста складових архітектурної атрактивності регіону, у виборі з допомогою порівняльного аналізу найдоцільніших тематичних напрямів власної архітектурної атрактивності і у створенні на цій основі, з урахуванням місцевих ситуативних чинників, концепції формування архітектурної атрактивності для визначеного малого міста.

3. Визнання архітектурного об'єкта атрактивним залежить від багатьох обставин, пов'язаних із психологічними особливостями сприйняття середовища, тому його важко оцінювати за кількісними показниками. За характеристикою основного атрактанта архітектурна атрактивність поділяється на асоціативно-змістову і візуальну (наявні в різних співвідношеннях у кожному архітектурному об'єкті); за особливістю дії на реципієнта – на емоційно-позитивну і емоційно-негативну; за способом виникнення – на стихійну і передбачувану. На формування архітектурної атрактивності малого міста діють об'єктивні чинники візуального і асоціативно-змістового впливів, які за ступенем залежності від діяльності людини можуть бути пасивно-детермінованими або активно-детермінованими. Існування всіх видів архітектурної атрактивності пов'язане з контрастом до оточення.

4. Проведене дослідження обґрунтовує основні принципи формування атрактивності архітектурного середовища, спрямовані на виявлення нестандартних, індивідуальних особливостей об'єкта: поєднання і взаємодії асоціативно-змістової і візуальної складових архітектурної атрактивності; контрастності атрактанта до найближчого оточення; збереження загальної атрактивності системи в межах індивідуальної атрактивності об'єкта; гнучкості у виборі атрактантів. Створені на їх основі концепції розроблені для умовних ситуацій, коли у місті є лише один об'єктивний чинник впливу. Стратегія формування архітектурної атрактивності конкретного малого міста ґрунтується на одночасному застосуванні потрібної кількості окремих концепцій, у відповідності з реальною ситуацією.

5. Апробація теоретичних результатів підтверджує наукову гіпотезу дослідження. Застосування сформульованих принципів на прикладі контрольних малих міст Львівської області, ситуативні умови яких дозволяють перевірити всі варіанти розроблених концепцій, дало змогу обґрунтувати запропоновані заходи та виявити деякі особливості. Зокрема, одночасне впровадження заходів з формування різних напрямів архітектурної атрактивності може привести до порушення

візуальної цілісності міського ансамблю. Тому ці дії повинні супроводжуватись візуальною узгодженістю всіх елементів просторової композиції, а в містах з історико-культурною спадщиною – суворим дотриманням охоронних зон архітектурних пам'яток згідно з чинним законодавством.

6. Архітектурна атрактивність середовища малого міста є важливою характеристикою, що має значний економічний і соціально-культурний потенціал опосередкованої дії на місцевому рівні, сприяючи, зокрема, зростанню самооцінки мешканців і позитивному сприйняттю ними своєї малої батьківщини. З огляду на це, формування архітектурної атрактивності середовища, поряд з іншими важливими аспектами функціонування міста, повинно увійти в перелік завдань, що вирішуються у процесі архітектурної діяльності на його території. Змістові та візуальні основи формування архітектурної атрактивності міського середовища й умови для продовження цього процесу доцільно передбачати під час розроблення генерального плану малого міста.

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Рудницький А. М. Проблема забезпечення комфорту довкілля і престижності міст України в сучасних умовах / А. М. Рудницький, **О. А. Дида** // Вісник Національного університету "Львівська політехніка": Архітектура. – Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2009. – № 656. – С. 235-243.

2. **Дида О. А.** Атрактивність як естетично-змістова властивість архітектури / О. А. Дида // Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. зб. / Відп. ред. М. М. Осетрін. – К.: КНУБА, 2012. – Вип. 44. – С. 169-175.

3. Черкес Б. С. Проблема архітектурної атрактивізації малих транзитних міст / Б. С. Черкес, **О. А. Дида** // Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. зб. / Відп. ред. М. М. Осетрін. – К.: КНУБА, 2012. – Вип. 46. – С. 591-600.

4. **Дида О. А.** Інформативна популяризація архітектури як змістово-просторова складова підвищення атрактивності малого міста / О. А. Дида // Вісник Національного університету "Львівська політехніка": Архітектура. – Львів: Вид-во Львівська політехніка, 2013. – № 757. – С. 47-54.

5. **Дида О. А.** Концептуальна модель підвищення архітектурної атрактивності міста (на прикладі м. Рогатина Івано-Франківської області) / О. А. Дида // Вісник Львівського національного аграрного університету: Архітектура і сільсько-господарське будівництво. – Львів: ПП "Арал", 2013. – № 14. – С. 206-214.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях, які внесені до міжнародних наукометричних баз даних

6. **Dyda Aleksandra.** Significance of polish architectural heritage in attractiveness of towns in Lviv region / Aleksandra Dyda // Geomatics, Landmanagement and Landscape. – Krakow, 2014. – N 2. – p. 45-53.

7. **Дида О. А.** Змістова і візуальна атрактивність архітектурного простору малого міста / О. А. Дида // Сборник научных трудов SWorld. – Иваново: МАРКОВА АД, 2013. – Вып. 3.- Т. 49. – С.62-69. – (РИНЦ Science Index).

Інші публікації, матеріали конференцій і тези доповідей:

8. **Дида О. А.** Архітектурні засоби підвищення атрактивності середовища малих міст в умовах гірських ландшафтів / О. А. Дида // Науковий вісник НЛТУ України: Урбанізаційні процеси в гірських ландшафтах і шляхи їхнього регулювання. – Львів: РВВ НЛТУ України, 2011. – Вып. 21.16. – С.194-199.

9. **Дида О. А.** Елементи ландшафтного дизайну як фактор впливу на атрактивність міста / О. А. Дида // Науковий вісник НЛТУ України: Ландшафтна архітектура і сучасність. – Львів: РВВ НЛТУ України, 2013. – Вып. 23. 9. – С. 53-59.

10. **Дида О. А.** Історичні та архітектурні пам'ятки як фактори впливу на атрактивність малого міста / О. А. Дида // Зб. наук. праць каф. реставрації і реконструкції архітектурних комплексів: проблеми дослідження, збереження і реставрації об'єктів культурної спадщини. – Львів: Вид-во Растр-7, 2014. – С.104-107.

11. **Дида О.** Розвиток туризму в Україні і архітектурна своєрідність українських міст / О. Дида // Матеріали I конф. молодих науковців GAC-2007 ["Геодезія, архітектура та будівництво"] (Львів, 4–6 жовт. 2007 р.). – Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2007. – С. 13-14.

12. **Дида О.** Архітектурні засоби підвищення атрактивності малих міст Західної України / О. Дида // Матеріали IV Міжнар. конф. молодих вчених GAC-2011 ["Геодезія, архітектура та будівництво"] (Львів, 24-26 листоп. 2011 р.). – Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2011. – С. 28-32.

13. **Дида О. А.** Історико-архітектурні пам'ятки як фактор впливу на атрактивність малого міста / О. А. Дида // Міжнар. наук. конф. "Дослідження, збереження і реставрація об'єктів культурної спадщини" (Львів, 22-24 берез. 2012 р.): Тези доповідей. – Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2012. – С. 36-38.

14. **Дида О. А.** Рекламні об'єкти як змістово-просторова складова підвищення архітектурної атрактивності малого міста / О. А. Дида // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф.: ["Сучасні проблеми та шляхи їх вирішення в науці, транспорті, виробництві та освіті 2012"]: Сборник научных трудов SWorld. – Одесса: КУПРИЕНКО, 2012. – Т. 48. – Вып. 4. – С. 37-43.

15. **Дида О.** Архітектура як засіб туристичної атрактивізації малого міста / О. Дида // Наук.-практ. конф. кафедри містобудування "Розвиток і реконструкція територіальних систем і населених місць регіону Західної України" (Львів, 24-25 трав. 2012 р.): Тези доповідей. – Львів: Растр-7, 2012. – С.19.

16. **Дида О. А.** Концепція вибору пріоритетних напрямків архітектурної діяльності для підвищення атрактивності малого міста / О. А. Дида // Міжнар. наук. конф. "Креативний урбанізм" (Львів, 24-25 трав. 2013 р.): Тези доповідей. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2013. – С. 40.

17. **Дида О.** Історичні фортифікації як фактор впливу на архітектурну атрактивність малого міста / О. Дида // Збірник наук. праць за матеріалами 4-тої Міжнар. конф. молодих науковців "Проблеми дослідження, збереження та реставрації історичних фортифікацій". – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2013. – С. 54-58.

18. **Дида О. А.** Змістова і візуальна атрактивність архітектурного простору малого міста / О. А. Дида // Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференція "Наукові дослідження і їх практичне застосування. Сучасний стан і шляхи розвитку 2013". – [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.sworld.education/index.php/ru/arts-architecture-and-construction-313/theory-of-architecture-restoration-architectural-monuments-313>

19. **Voitovych D.** Coloristic peculiarities of cities in the Western region of Ukraine (aspects of people's own coloristic choices concerning their building facades) / D. Voitovych, **O. Dyda** // Colour and Colorimetry Multidisciplinary Contributions; Ed. by Maurizio Rossi. – Politecnico di Milano: Dip. Design, 2014. – Vol. XV. – p. 302-308. – [Electronic resource]. – Mode of access http://www.gruppodelcolore.it/index.php?option=com_content&view=article&id=134&Itemid=215&lang=en

АНОТАЦІЯ

Дида О. А. Принципи формування атрактивності архітектурного середовища малих міст. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.01. – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури. – Національний університет "Львівська політехніка" Міністерства освіти і науки України. – Львів, 2015.

Дисертація присвячена визначенню теоретичних основ та методики формування атрактивності архітектурного середовища малих міст. У теорію архітектури введено поняття архітектурної атрактивності як характеристики здатності об'єкта або середовища привертати увагу своїми візуально-змістовими властивостями. Зроблено класифікацію архітектурної атрактивності, визначено джерела її виникнення в умовах міста і ситуативні чинники, що впливають на напрям її розвитку. Сформульовано принципи і розроблено концепції формування атрактивності архітектурного середовища. Теоретичні основи дослідження і розроблену методику їх застосування апробовано на прикладі окремих контрольних малих міст Львівської області, що дало змогу підтвердити наукову гіпотезу дослідження.

Ключові слова: архітектура, мале місто, атрактивність середовища, перспективний розвиток.

АННОТАЦИЯ

Дыда А.А. Принципы формирования атрактивности архитектурной среды малых городов. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата архитектуры по специальности 18.00.01. – Теория архитектуры, реставрация памятников

архитектуры. – Национальный университет "Львовская политехника" Министерства образования и науки Украины. – Львов, 2015.

Диссертация посвящена определению теоретических основ и методики формирования атрактивности архитектурной среды малых городов. В теорию архитектуры введено понятие архитектурной атрактивности, характеризующей способность объекта или среды привлекать внимание своими визуально-содержательными качествами. Создана классификация архитектурной атрактивности, указаны источники ее возникновения, факторы, определяющие направление развития. Сформулированы принципы и разработаны концепции формирования атрактивности архитектурной среды. Теоретические основы исследования и разработанная методика их применения апробированы на примере отдельных контрольных малых городов Львовской области, что дало возможность подтвердить научную гипотезу исследования.

Ключевые слова: архитектура, малый город, атрактивность среды, перспективное развитие.

ABSTRACT

O. A. Dyda. Principles for the Creation of Attractiveness of Towns' Architectural Space. – Manuscript.

Thesis for Ph. D. in Architecture, speciality: 18.00.01. – Theory of Architecture and Restoration of Architectural Monuments. – Lviv Polytechnic National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine. – Lviv, 2015.

The aim of this thesis is to determine the theoretical basis of forming of attractiveness of small towns' architectural space. Timeliness of the topic is based on the fact that an attractive architectural space attracts tourists and contributes to social and economic development of a small town. The concept of architectural attractiveness as a separate characteristic was explained and introduced into the theory of architecture as the ability of an object or environment to attract attention by its visual qualities. In comparison with Ukrainian equivalents, the proposed term "attractiveness" has a broader meaning. It derives from a Latin *attraho* which means to drag, to bring by force, and it may concern not only pleasant, but also negative characteristics of the environment. The research of architectural attractiveness was conducted on the basis of system approach. Taking into consideration the peculiarities of psychological perception of the environment and theoretical basis of architectural composition, the classification of architectural attractiveness was developed, and the new terminological apparatus for characteristics of different forms of its creation, existence, and influence for the recipient was proposed. It was also determined that the architectural attractiveness of an object arises from cooperation of visual meaningful parts. The architectural attractiveness of an object may be a result of emotionally positive, as well as emotionally negative peculiarities, and is a result of not only planned actions, but also spontaneous local architectural initiative. The potential sources of formation of architectural attractiveness in urban environment was determined. The factors influencing the direction and method of formation of architectural attractiveness of a small town were determined and classified. On the basis of this research, the main principles of formation of attractiveness of small towns' architectural

space were theoretically proved and formed: "combination and correlation of visual and meaningful parts of architectural attractiveness"; "contrast of an attractant to the closest environment"; "preservation of general attractiveness of the system within individual attractiveness of an object"; "flexibility in choice of attractants". According to these principles, the concepts of formation of attractiveness of small towns' architectural space were developed. Due to the fact that the existence of architectural attractiveness is incompatible with the standard approach, the concepts were developed not for separate types of towns, but for relative situations arising subject to the presence of only one factor: location of a town in a region, its conceptual direction and the visual characteristics of an urban space. The concept of formation of attractiveness of real small towns' architectural space is a result of simultaneous use of several approaches chosen due to the factors existing in a given town.

The theoretical results of the research, the principles were determined, the concepts of formation of attractiveness and methods of its practical use were developed and approved for controlled small towns of Lviv region. The situational conditions which make it possible to test all the variants of the developed concepts were also determined. The characteristics of general architectural attractiveness of a town within the system "region – country" were determined on the basis of data analysis of natural researches and sources concerning all the 74 small towns of the region. The perspective directions of formation of the individual architectural attractiveness of a small town within the system "small town – neighbouring small towns" were determined for six control objects. As a result, the individual concept of formation of attractiveness of a definite small town architectural space was proposed. Approbation makes it possible to give reasons for the proposed measures, to determine some peculiarities and priorities of their combined use, and to prove the hypothesis that the architectural attractiveness of a small town is formed through the interaction of conceptual and visual characteristics and its environment, on the basis of contrast to the neighbour towns. This applies only in case of preservation of common architectural peculiarities as a basis for formation of general architectural attractiveness of the region as a part of a bigger territorial system.

Key words: architecture, small town, attractiveness of environment, long-term development.

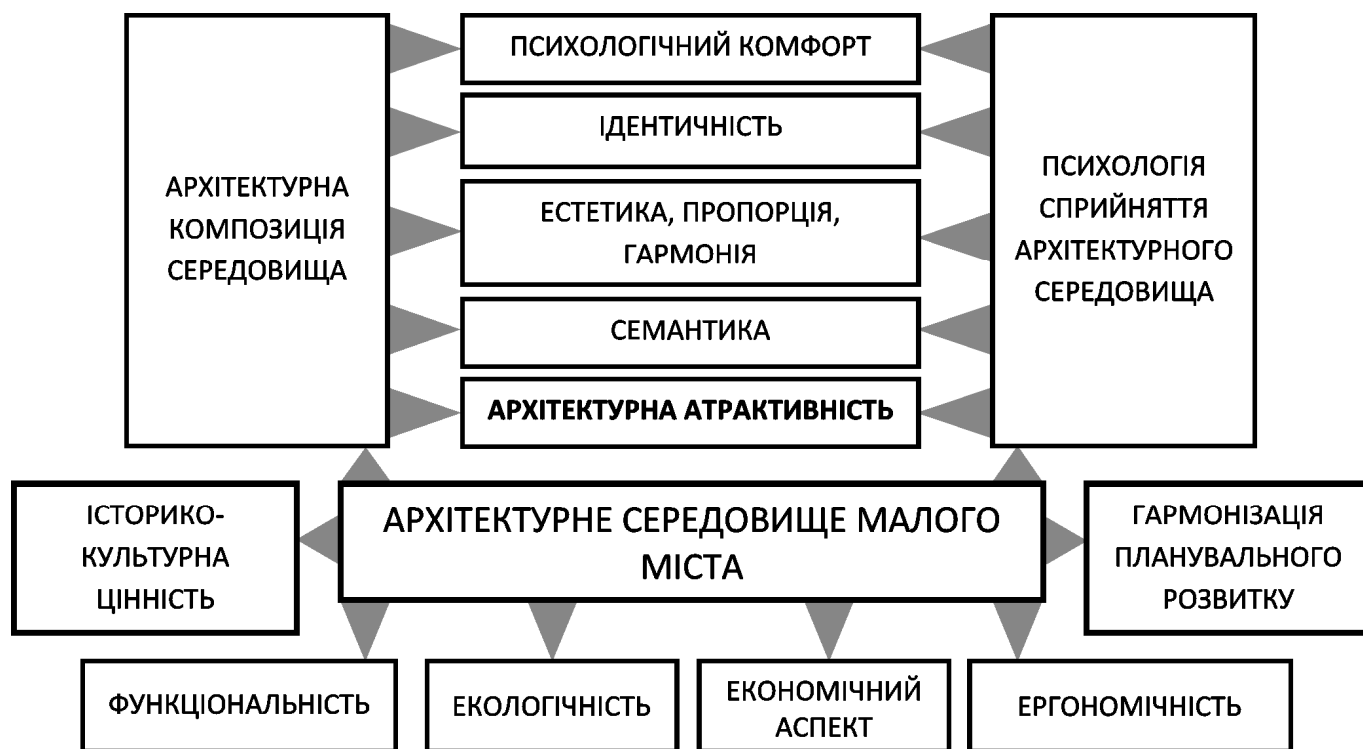

Рис. 1. Місце атрактивності архітектурного середовища в системі напрямів наукових досліджень

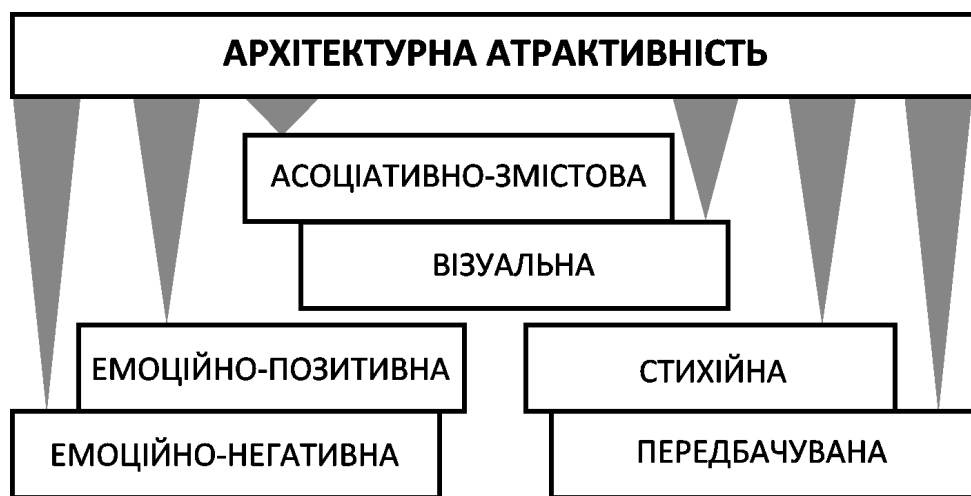

Рис. 2. Форми існування архітектурної атрактивності

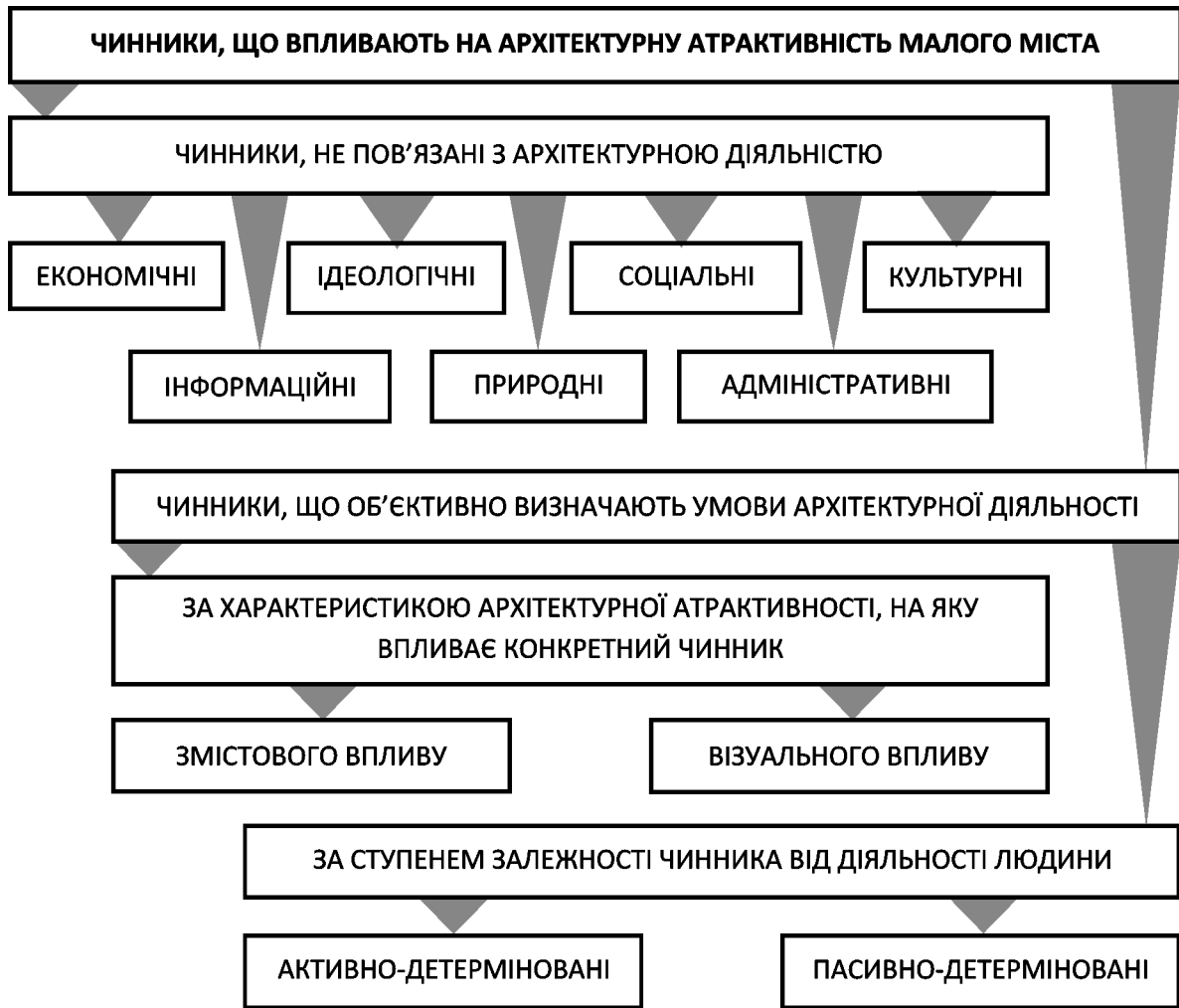

Рис. 3. Чинники, котрі впливають на формування атрактивності архітектурного середовища малого міста

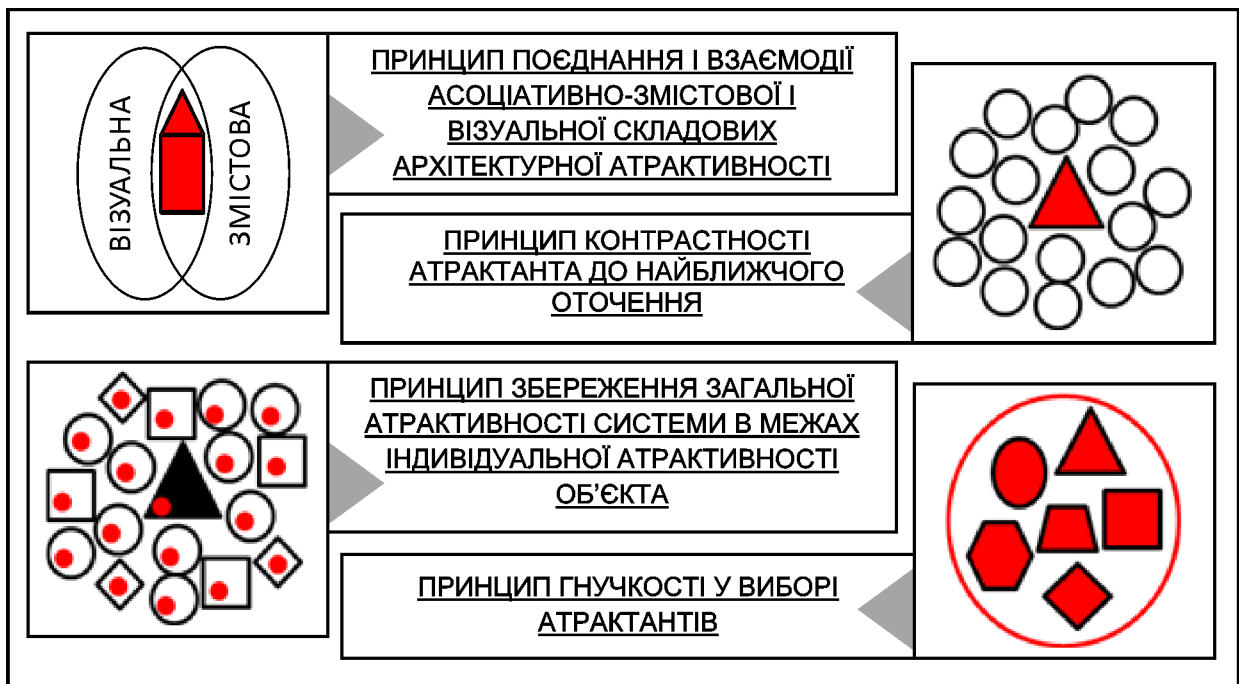

Рис. 4. Принципи формування атрактивності архітектурного середовища малого міста

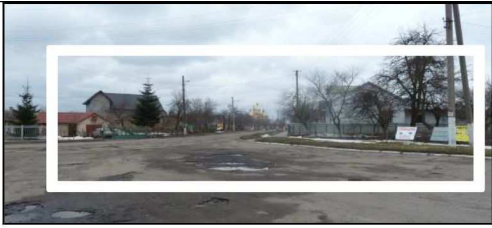

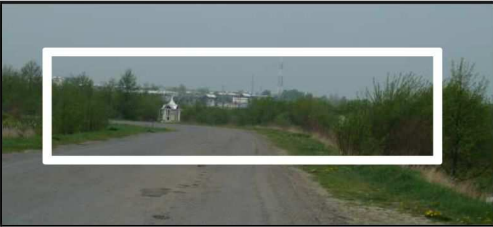

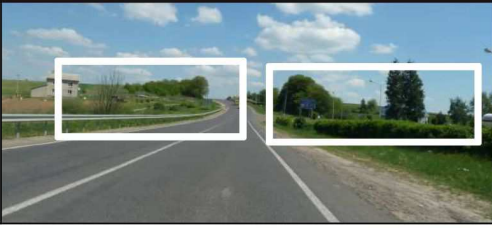

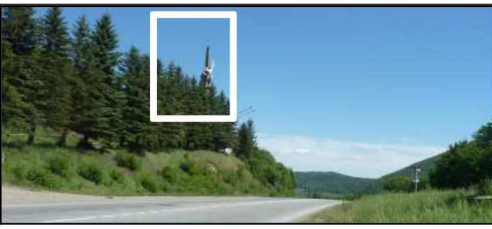
ЖВИРКА		ЖВИРКА	
ВИДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОМІСЬКИХ ВІЗУАЛЬНИХ ДОМІНАНТ		АКЦЕНТУВАННЯ УВАГИ НА ЦЕНТРАЛЬНІЙ ЧАСТИНІ МІСТА	
ДОБРОТВІР		ДОБРОТВІР	
ОСОБЛИВА УВАГА ДО ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТІВ ЗІ ЗМІСТОВОЮ І ВІЗУАЛЬНОЮ АТРАКТИВНІСТЮ		ПІДКРЕСЛЕННЯ НАЯВНИХ І СТВОРЕННЯ НОВИХ ОБ'ЄКТІВ, ЩО ПІДТРИМУЮТЬ ЗАГАЛЬНУ АРХІТЕКТУРНУ АТРАКТИВНІСТЬ РЕГІОНУ	
КРАКОВЕЦЬ		КРАКОВЕЦЬ	
ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРИТЯГАННЯ, РОЗТАШОВАНИХ БІЛЯ МІСТА		ВИЯВЛЕННЯ КОНТРАСТНИХ ПОЄДНАНЬ В АРХІТЕКТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ (НАПРИКЛАД – ІСТОРИЧНОЇ І НОВОЇ СПОРУД)	
МОСТИСЬКА		МОСТИСЬКА	
ПОСИЛЕНА УВАГА ДО МІСЬКОЇ ПАНОРАМИ, ЩО ВІДКРИВАЄТЬСЯ З ОСНОВНОЇ ДОРОГИ		ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЬ ДЛЯ СПОРУДЖЕННЯ НОВИХ АТРАКТИВНИХ ОБ'ЄКТІВ	
ПІДКАМІНЬ		ПІДКАМІНЬ	
ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК АТРАКТАНТА У ПАНОРАМИ		ВИЗНАЧЕННЯ ОГЛЯДОВИХ ТОЧОК	
СКОЛЕ		СКОЛЕ	
ПОСИЛЕНА УВАГА ДО ПРОСТОРУ НАВКОЛО ЗАЛІЗНИЦІ		КОНТРОЛЬ ЗА ЗЕЛЕНИМИ НАСАДЖЕННЯМИ, ЯКІ ЗАКРИВАЮТЬ АТРАКТИВНІ ЕЛЕМЕНТИ	

Рис. 5. Основні місця, що вимагають особливої уваги при формування атрактивності архітектурного середовища малого міста

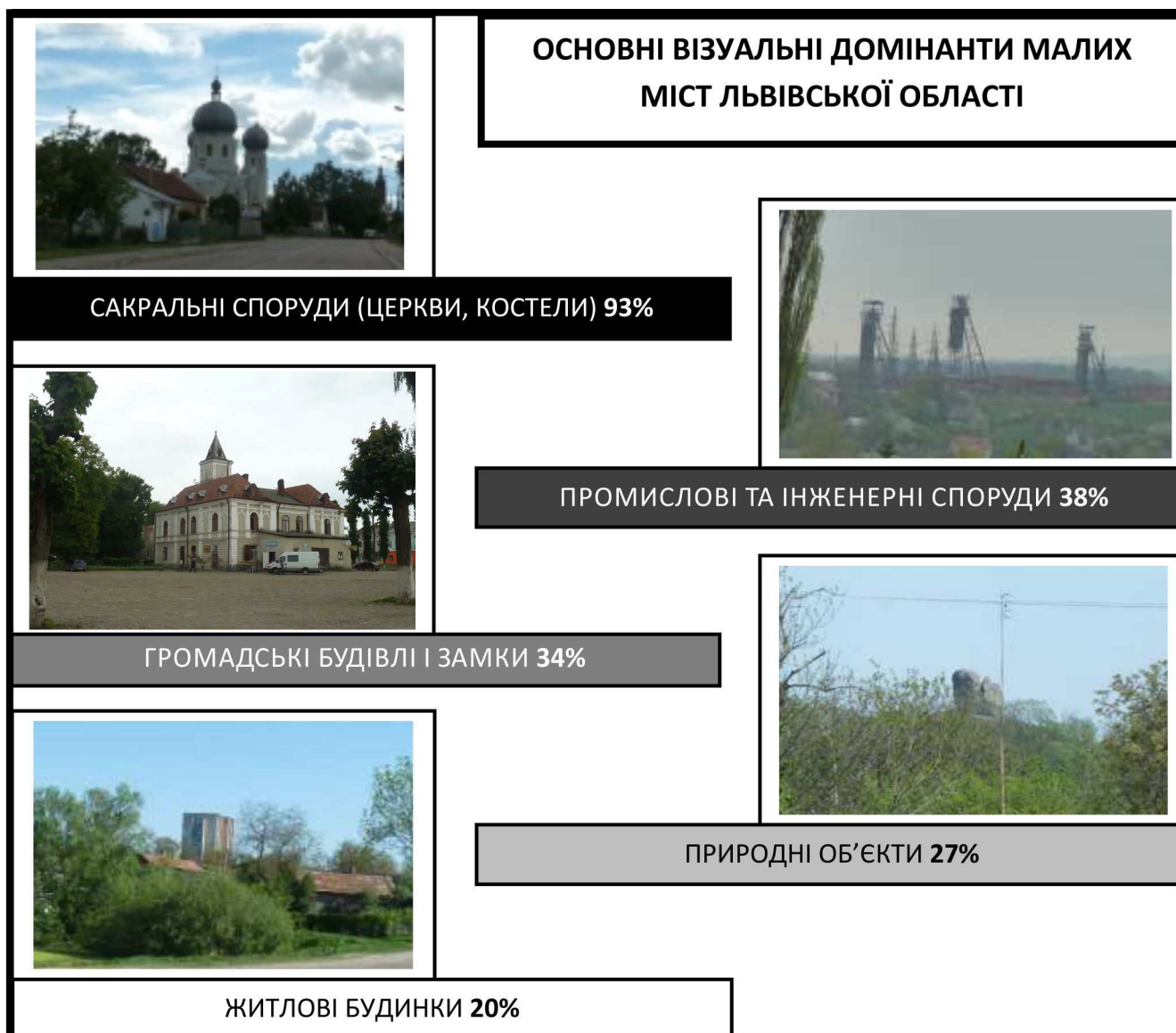

Рис. 6. Об'єкти, що найчастіше виступають загальноміськими візуальними атрактантами у малих містах Львівської області